

Nr 28.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om tillsättning av vissa befattningshavare inom socialvården, dels ock i ämnet väckt motion.

Genom en den 20 mars 1953 dagtecknad proposition, nr 180, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

L a g

om tillsättning av vissa befattningshavare inom socialvården.

Härigenom förordnas som följer.

Har kommun beslutat inrätta befattning, som skall vara gemensam för fattigvårdsstyrelse, barnavårdsnämnd, pensionsnämnd, nykterhetsnämnd, arbetslöshetsnämnd, familjebidrag snämnd och hemhjälp snämnd eller för två eller flera av dessa organ, må sådan befattning tillsättas i den särskilda ordning kommunen bestämmer.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1953.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehaft en i anledning av densamma inom andra kammaren väckt motion, nr 562, av herr *Hagård*.

Vad motionären hemställt återgives i det följande. Beträffande de skäl, som anförts till stöd för propositionens förslag ävensom i fråga om de skäl, som motionären åberopat till stöd för sin hemställan, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas nedan, hänvisa till propositionen och motionen.

Uttryckliga bestämmelser om tjänstetillsättningen inom den kommunala socialvården finnes i 20 § lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården, 15 § barnavårdslagen den 6 juni 1924 (nr 361) och 8 § alkoholistlagen den 12 juni 1931 (nr 233). Enligt förstnämnda båda lagrum äger fattigvårdsstyrelse resp. barnavårdsnämnd anställa särskilda tjänstemän för att utföra vissa ordföranden åliggande göromål eller att i andra avseenden bi-

träda vid handhavandet av styrelsens eller nämndens verksamhet. I 8 § alkoholistlagen medges nykterhetsnämnd rätt att, i den mån det finnes erforderligt, till sitt biträde kalla därtill skickade personer. Rörande övriga sociala nämnder, som nu är av intresse, nämligen pensionsnämnd, arbetslöshetsnämnd, familjehidragsnämnd och hemhjälpnämnd, torde oaktat särskilt stadgande härom ej finnes gälla samma princip, som kommit till uttryck i de berörda lagrummen, d. v. s. att nämnden äger anställa sina tjänstemän.

Föredragande departementschefen, statsrådet Sträng, anför i propositionen bland annat följande.

»De nuvarande bestämmelserna om tjänstetillsättningsrätten är givetvis anpassade med tanke på det fallet, att varje nämnd har sina egna tjänstemän. Utvecklingen har emellertid i många kommuner utan stöd i lagstiftningen gått mot en centralisering av socialvårdens lokala organisation. Denna centralisering har givits olika omfattning och utformning i de olika kommunerna. I städerna har vanligen inrättats en socialvårdsbyrå, som betjänar två eller flera sociala nämnder, och i landskommunerna ingår en motsvarande byråorganisation ofta i kommunalkontoret. Till dessa byråer eller kontor har därvid i viss utsträckning knutits tjänstemän med arbetsuppgifter inom två eller flera sociala nämnders verksamhetsområde. I fråga om dessa befattningshavare synes gällande bestämmelser om tjänstetillsättningen stundom ha vållat svårigheter. En för flera sociala nämnder gemensam befattningshavare skall nämligen formellt tillsättas av envar av de berörda nämnderna; och om då någon av dessa nämnder ej har samma uppfattning i tjänstetillsättningsfrågan som den eller de övriga nämnderna kan anställningen gå om intet. Sådana motsättningar mellan nämnderna kan alltså leda till att en ur rationaliseringssynpunkt påkallad sammanslagning av olika befattningar ej kan komma till stånd.

För att undgå sådana svårigheter och för att överhuvud åstadkomma en enklare ordning för tjänstetillsättningen i dessa fall har kommunerna sökt sig fram på olika vägar. Sålunda har tillsättningsrätten ibland överlåtits på en av de berörda nämnderna eller på kommunens beslutande organ eller centrala förvaltningsorgan; stundom utövas denna rätt av en delegation med representanter för alla eller vissa av de nämnder, som skall biträdas av ifrågavarande befattningshavare. Det är emellertid att märka, att man icke haft stöd i lagstiftningen för den sålunda valda ordningen för tjänstetillsättningen. När beslut i sådana anställningsärenden i några fall blivit föremål för prövning i högre instans, har besluten upphävts, enär de ansetts stå i strid med de förut berörda lagbestämmelserna rörande nämnds tjänstetillsättningsrätt.

Det synes alltså som om behov föreligger av smidigare regler på detta område, d. v. s. regler som skapar det formella underlaget för en rationell samordning såvitt nu är i fråga av det kommunala socialvårdsarbetet.

Emellertid ligger stora delar av socialvårdslagstiftningen f. n. i stöpsleven.

Såsom inledningsvis berörts är fattigvårdslagstiftningens omgestaltning under prövning inom socialdepartementet. Barnavårdslagstiftningen är föremål för översyn av särskilda sakkunniga. Även på nykterhetslagstiftningens område föreligger ett sakkunnigförslag.

I detta läge synes det därför icke vara lämpligt att frågan om hur gemensamma befattningar för olika kommunala socialvårdsorgan skall tillsättas slutgiltigt prövas. För närvarande torde sålunda endast en provisorisk reglering böra ske med syfte att skapa laga grund för den praxis i fråga om tjänstetillsättningen, som blivit en följd av rationaliseringssträvandena. Med hänsyn till de starkt skiftande förhållandena inom olika kommuner såväl i fråga om omfattningen av den centraliserade socialvårdsorganisationen som rörande arbetsuppgifternas fördelning mellan tjänstemännen inom en sådan organisation synes man böra skapa en regel, som ger varje kommun rätt att själv bestämma ordningen för tillsättningen av befattningshavare i de nu aktuella fallen. Därigenom kan kommunerna bibehålla en redan nu tillämplig, såsom rationell befunnen ordning för tjänstetillsättningen.

I enlighet med det anförda har inom socialdepartementet upprättats ett förslag till lag om tillsättning i vissa fall av befattningshavare inom socialvården. Förslaget innebär, att om kommun beslutat att inrätta befattning, som skall vara gemensam för två eller flera av kommunens socialvårdsorgan, sådan befattning får tillsättas i den särskilda ordning kommunen bestämmer. Förslaget åsyftar alltså icke det fallet, att den lokala socialvården ej är centraliserad i kommunen. Även om en sådan centralisering genomförts, avser förslaget ej de tjänstemän inom den centrala byråorganisationen, som blott biträder ett socialt förvaltningsorgan. Nuvarande regler skall då fortfarande gälla, vilket innebär att detta organ själv har att tillsätta befattningshavaren. Rörande ordningen för tjänstetillsättningen i de fall, som förslaget avser, torde här endast böra anmärkas, att det synes lämpligt att vederbörande sociala organ beredes tillfälle att yttra sig i frågan, i varje fall när det gäller mer kvalificerade tjänster.

Den föreslagna lagen torde böra träda i kraft den 1 juli 1953.»

I *motionen* erinras om de svårigheter, som de hittillsvarande bestämmelserna om tjänstetillsättningen inneburit för kommunernas strävan att modernisera och rationalisera socialvårdens organisation. Bestämmelserna har utgjort hinder för att tillsätta tjänstemän, som kan vara gemensamma för hela socialvården eller delar av densamma. Icke heller har laglig befogenhet förelegat för att på en tjänsteman överföra uppgifter från en annan gren av socialvården, även då grundade skäl härför funnits. Motionären fortsätter:

Då en kommun sökt skapa sin egen ordning i detta hänseende, har i icke obetydlig omfattning nu gällande bestämmelser förryckt strävandena att få till stånd den bästa och mest ändamålsenliga organisationen. Dessa formella skäl och kanske ännu mer personliga hänsyn har inverkat på kommunens slutliga ställningstagande. Det kan därför vara påkallat, att riksdagen vid prövning av föreliggande lagförslag understryker det i och för sig självklara i att kommun, som av dylika skäl hittills hindrats att anlägga rationella synpunkter på sin socialvårdsorganisation, i och med

förslagets antagande bör finna skäl att verkställa en omprövning av befintlig organisation och därvid eventuellt ånyo fastställa »den särskilda ordning», som i detta sammanhang skall gälla.

Föredragande statsrådet har framhållit beträffande själva tjänstetillsättningen, att det synes lämpligt att låta vederbörande sociala organ få tillfälle att yttra sig i frågan, i varje fall när det gäller mer komplicerade tjänster. Denna ordning torde i allmänhet redan vara tillämplad i de kommuner, där ett sammanförande av socialvårdens organisation ägt rum. I många fall torde därutöver det eller de sociala organ, som i mera övervägande omfattning kommer att biträdas av en tjänsteman, bli hörda, innan tillsättningen företages.

Motionären hemställer, att riksdagen vid behandlingen av propositionen ville beakta vad i motionen anförts.

Utskottet.

Det framlagda lagförslaget öppnar möjlighet för kommuner med centraliserad organisation av socialvården att själva bestämma ordningen för tillsättning av befattningshavare, som skall vara gemensam för två eller flera socialvårdsorgan. Utskottet tillstyrker förslaget såsom ändamålsenligt. I anledning av motionen II: 562 må framhållas att inom kommuner, där man i hittillsvarande bestämmelser om tillsättningen av ifrågavarande befattningshavare sett ett hinder mot att rationellt ordna organisationen av socialvården, ett genomförande av förslaget bör utgöra skäl för omprövning av organisationsfrågan.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition;

B. att motionen II: 562 måtte anses besvarad genom vad utskottet ovan anförts.

Stockholm den 5 maj 1953.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Norman, Nils Elowsson, Sunne, Wistrand*, Nerman, Bengtson, Axel E. Svensson* och Nils Theodor Larsson*;

från andra kammaren: herrar Jacobsson i Igelsbo, Nilsson i Göteborg, fru Västberg, herrar Hagård, Lundberg, Carlsson i Bakeröd*, Andersson i Alfredshem och Königson.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.